TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2020. gada 16. jūlijā *

Valsts pienākumu neizpilde – Elektroenerģijas un dabasgāzes iekšējie tirgi – Elektroenerģijas un dabasgāzes pārvades sistēmas – Piekļuves nosacījumi – Regula (EK) Nr. 714/2009 – 14. panta 1. punkts – Regula (EK) Nr. 715/2009 – 13. panta 1. punkts – Izmaksas – Maksu par piekļuvi sistēmām noteikšana – Direktīva 2009/72/EK – 37. panta 17. punkts – Direktīva 2009/73/EK – 41. panta 17. punkts – Iekšējās pārsūdzības procedūras – Efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips

Lietā C-771/18

par prasību par valsts pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2018. gada 7. decembrī cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *O. Beynet* un *K. Talabér-Ritz*, pārstāves,

prasītāja,

pret

Ungāriju, ko sākotnēji pārstāvēja *M. Z. Fehér* un *Z. Wagner*, vēlāk – *M. Z. Fehér*, pārstāvji,

atbildētāja,

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs S. Rodins [*S. Rodin*], tiesneši D. Švābi [*D. Šváby*] un N. Pisarra [*N. Piçarra*] (referents),

ģenerāladvokāts: E. Tančevs [*E. Tanchev*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – ungāru.

Spriedums

1 Prasības pieteikumā Eiropas Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka:

– nosakot maksas par piekļuvi sistēmām, neņemdama vērā sistēmas operatoriem faktiski radušās izmaksas, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir saistoši saskaņā ar 14. panta 1. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 714/2009 (2009. gada 13. jūlijs) par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi tīklam elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecībā un par Regulas (EK) Nr. 1228/2003 atcelšanu (OV 2009, L 211, 15. lpp.), kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 347/2013 (2013. gada 17. aprīlis) (OV 2013, L 115, 39. lpp.) (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 714/2009"), kā arī 13. panta 1. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 715/2009 (2009. gada 13. jūlijs) par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem un par Regulas (EK) Nr. 1775/2005 atcelšanu (OV 2009, L 211, 36. lpp.), kas grozīta ar Regulu Nr. 347/2013 (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 715/2009"), un ka,

– nenosakot atbilstošu mehānismu, lai nodrošinātu tiesības pārsūdzēt valsts regulatīvās iestādes lēmumus Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 55. lpp.) 37. panta 17. punkta, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 94. lpp.) 41. panta 17. punkta izpratnē, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir saistoši saskaņā ar minētajām Direktīvu 2009/72 un 2009/73 normām.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 714/2009

2 Saskaņā ar Regulas Nr. 714/2009 3., 14. un 16. apsvērumu:

"(3) [..] Taču patlaban pastāv šķēršļi tam, lai Kopienā elektroenerģiju varētu pārdot ar vienādiem noteikumiem, bez diskriminācijas vai ierobežojumiem. Jo īpaši visās dalībvalstīs vēl nepastāv nediskriminējoša piekļuve tīkliem un vienlīdz efektīva regulatīvā uzraudzība, un joprojām saglabājas izolēti tirgi.

[..]

(14) Būtu vajadzīga piemērota ilgtermiņa novietojumsignālu sistēma, kuras pamatā ir princips, ka elektrotīkla piekļuves maksu līmenim jāatspoguļo līdzsvars starp elektroenerģijas ražošanu un patēriņu attiecīgajā reģionā, pamatojoties uz elektrotīkla piekļuves maksu diferenciāciju starp ražotājiem un/vai patērētājiem.

[..]

(16) Nosacījums efektīvai konkurencei elektroenerģijas iekšējā tirgū ir nediskriminējoša un pārredzama maksa par tīkla lietošanu, tostarp par pārvades sistēmas savienojošo elektrolīniju lietošanu. Šo elektrolīniju pieejamā jauda būtu jānosaka to maksimālajos līmeņos, kas atbilst tīkla drošas darbības standartiem."

3 Šīs regulas 11. pantā ir noteikts:

"Izmaksas, kas saistītas ar šīs regulas 4. līdz 12. pantā un Regulas (ES) Nr. 347/2013 11. pantā minētajām elektroenerģijas [pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkla (PSOET)] darbībām, sedz pārvades sistēmu operatori, un tās iekļauj tarifu aprēķinos. Regulatīvās iestādes apstiprina šīs izmaksas vienīgi tad, ja tās ir pamatotas un samērīgas."

4 Minētās regulas 14. pantā ir paredzēts:

"1. Maksas, kuras tīklu operatori iekasē par piekļuvi tīkliem, ir pārredzamas, un tajās ņem vērā vajadzību pēc tīkla drošības un atspoguļo radušās faktiskās izmaksas, ciktāl šīs izmaksas atbilst efektīva un strukturāli salīdzināma tīkla operatora izmaksām un tiek piemērotas nediskriminējoši. Šīs maksas nav saistītas ar attālumu.

2. Ja vajadzīgs, ražotājiem un/vai patērētājiem piemēroto tarifu līmenis nodrošina novietojumsignālus Kopienas līmenī un ņem vērā tīkla zudumu un izraisītās pārslodzes apjomu un ieguldījumu infrastruktūrā izmaksas.

3. Nosakot maksas par piekļuvi tīklam, ņem vērā:

a) maksājumus un ieņēmumus, ko rada kompensācijas mehānisms starp pārvades sistēmu operatoriem;

b) faktiskos maksājumus, kas veikti un saņemti, kā arī maksājumus par turpmākajiem laikposmiem, kas aprēķināti, pamatojoties uz iepriekšējiem laikposmiem.

[..]"

Regula Nr. 715/2009

5 Regulas Nr. 715/2009 7. un 8. apsvērums ir formulēti šādi:

"(7) Jāprecizē kritēriji, pēc kuriem nosaka tarifus piekļuvei tīkliem, lai nodrošinātu, ka tie pilnībā atbilst nediskriminācijas principam un tāda iekšējā tirgus vajadzībām, kurš sekmīgi darbojas, un tie pilnībā ņem vērā vajadzību pēc sistēmas viengabalainības un atspoguļo faktiskās izmaksas, ciktāl šīs izmaksas atbilst efektīva un strukturāli salīdzināma tīkla operatora izmaksām un ir pārredzamas, tajā pašā laikā ietverot pienācīgu peļņu no ieguldījumiem un vajadzības gadījumā ņemot vērā tarifu salīdzinošo novērtēšanu, ko veic regulatīvās iestādes.

(8) Aprēķinot tarifus piekļuvei tīkliem, ir svarīgi ņemt vērā faktiskās izmaksas, ciktāl šīs izmaksas atbilst efektīva un strukturāli salīdzināma tīkla operatora izmaksām un ir pārredzamas, kā arī vajadzību gūt attiecīgu peļņu no ieguldījumiem un stimulēt jaunas infrastruktūras celtniecību, tostarp īpašu regulatīvo režīmu jaunām investīcijām, kā noteikts Direktīvā 2009/73/EK. Šajā ziņā un jo īpaši, ja pastāv efektīva gāzesvadu savstarpēja konkurence, visnotaļ atbalstāma būs tarifu salīdzinoša novērtēšana, ko veic regulatīvās iestādes."

6 Šīs regulas 11. pantā ir noteikts:

"Izmaksas, kas saistītas ar šīs regulas 4. līdz 12. pantā un Regulas (ES) Nr. 347/2013 11. pantā minētajām gāzes PSOET darbībām, sedz pārvades sistēmas operatori, un tās iekļauj tarifu aprēķinos. Regulatīvās iestādes apstiprina šīs izmaksas vienīgi tad, ja tās ir pamatotas un piemērotas."

7 Minētās regulas 13. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Tarifi vai to aprēķināšanas metodes, ko piemēro pārvades sistēmu operatori un ko apstiprinājušas regulatīvās iestādes saskaņā ar Direktīvas 2009/73/EK 41. panta 6. punktu, kā arī tarifi, kas publicēti saskaņā ar minētās direktīvas 32. panta 1. punktu, ir pārredzami, ņem vērā vajadzību pēc sistēmas viengabalainības un tās uzlabošanas un atspoguļo faktiskās izmaksas, ciktāl šīs izmaksas atbilst efektīva un strukturāli salīdzināma tīkla operatora izmaksām un ir pārredzamas, vienlaikus ietverot attiecīgu peļņu no ieguldījumiem un vajadzības gadījumā ņemot vērā tarifu salīdzinošo novērtēšanu, ko izstrādājušas regulatīvās iestādes. Tarifus vai to aprēķināšanas metodes piemēro bez diskriminācijas.

[..]"

Direktīva 2009/72

8 Atbilstoši Direktīvas 2009/72 1. pantam:

"Ar šo direktīvu paredz kopīgus noteikumus elektroenerģijas ražošanai, pārvadei, sadalei un piegādei, kā arī patērētāju aizsardzības noteikumus, lai Kopienā uzlabotu un integrētu konkurētspējīgus elektroenerģijas tirgus. Ar to nosaka normas, kas attiecas uz elektroenerģijas nozares organizāciju un darbību, atvērtu piekļuvi tirgum, kritērijiem un procedūrām, kuras piemēro konkursiem un atļauju piešķiršanai, kā arī uz sistēmu vadīšanu. Tā arī nosaka elektroenerģijas patērētāju vispārējās saistības un tiesības un precizē konkurences prasības."

9 Šīs direktīvas 37. pantā ir noteikts:

"1. Regulatīvajai iestādei ir šādi pienākumi:

a) atbilstīgi pārredzamiem kritērijiem noteikt vai apstiprināt pārvades vai sadales tarifus vai to aprēķināšanas metodiku;

[..]

6. Regulatīvo iestāžu kompetencē ir noteikt vai laikus pirms tās stāšanās spēkā apstiprināt vismaz tādu metodiku, ko izmanto, lai aprēķinātu vai paredzētu noteikumus un nosacījumus attiecībā uz:

a) pieslēgumu un piekļuvi valsts tīkliem, tostarp pārvades un sadales tarifiem vai to aprēķināšanas metodikai. Šie tarifi vai metodika ļauj veikt visus vajadzīgos ieguldījumus tīklos, lai nodrošinātu tīklu dzīvotspēju;

[..]

8. Nosakot vai apstiprinot tarifus vai metodiku un balansēšanas pakalpojumus, regulatīvās iestādes nodrošina pārvades un sadales sistēmu operatoriem atbilstīgu stimulu īstermiņā un ilgtermiņā palielināt efektivitāti, sekmēt tirgus integrāciju un piegādes drošumu un atbalstīt attiecīgus pētniecības pasākumus.

[..]

17. Dalībvalstis nodrošina piemērotus valsts līmeņa mehānismus, lai puse, kuru skar regulatīvās iestādes lēmums, varētu šo lēmumu pārsūdzēt no iesaistītajām pusēm un no valdībām neatkarīgā struktūrā."

Direktīva 2009/73

10 Atbilstoši Direktīvas 2009/73 1. panta 1. punktam:

"Ar šo direktīvu paredz kopīgus noteikumus dabasgāzes pārvadei, sadalei, piegādei un uzglabāšanai. Ar to nosaka normas, kas attiecas uz dabasgāzes nozares organizāciju un darbību, piekļuvi tirgum, kritērijiem un procedūrām, ko piemēro, piešķirot atļaujas dabasgāzes pārvadei, sadalei, piegādei un uzglabāšanai, kā arī uz sistēmu vadīšanu."

11 Šīs direktīvas 41. pantā ir paredzēts:

"1. Regulatīvajai iestādei ir šādi pienākumi:

a) atbilstīgi pārredzamiem kritērijiem noteikt vai apstiprināt pārvades vai sadales tarifus vai to aprēķināšanas metodiku;

[..]

6. Regulatīvo iestāžu kompetencē ir noteikt vai pietiekamu laiku pirms tās stāšanās spēkā apstiprināt vismaz tādu metodiku, ko izmanto, lai aprēķinātu vai paredzētu noteikumus un nosacījumus attiecībā uz:

a) pieslēgumu un piekļuvi valsts tīkliem, tostarp pārvades un sadales tarifiem, un noteikumiem un tarifiem, kas attiecas uz piekļuvi [sašķidrinātas dabasgāzes (SDG)] iekārtām. Šie tarifi vai metodika ļauj veikt visus vajadzīgos ieguldījumus tīklos un SDG iekārtās, lai nodrošinātu tīklu un SDG iekārtu dzīvotspēju;

[..]

8. Nosakot vai apstiprinot tarifus vai metodiku un balansēšanas pakalpojumus, regulatīvās iestādes nodrošina pārvades un sadales sistēmu operatoriem atbilstīgu stimulu īstermiņā un ilgtermiņā palielināt efektivitāti, sekmēt tirgus integrāciju un piegādes drošumu un atbalstīt attiecīgus pētniecības pasākumus.

[..]

17. Dalībvalstis nodrošina piemērotus valsts līmeņa mehānismus, lai puse, kuru skar regulatīvās iestādes lēmums, varētu šo lēmumu pārsūdzēt no iesaistītajām pusēm un no valdībām neatkarīgā struktūrā."

Ungārijas tiesības

Elektroenerģijas likums

12 2007. gada Likuma Nr. LXXXVI par elektroenerģiju (turpmāk tekstā – "Elektroenerģijas likums") 178.SZ pantā ir paredzēts:

"1. Rēķinu izrakstīšanā atļauju turētāji saskaņā ar šo likumu un privātas līnijas atļauju turētāji uz saviem līgumiskajiem klientiem nevar pārnest izmaksas, kas ir saistītas ar finanšu darījumu nodokli (turpmāk tekstā – "darījumu izmaksas"), kuras tiem ir jāmaksā saskaņā ar 2012. gada Likumu

Nr. CXVI par finanšu darījumu nodokli. Līdz ar to darījuma izmaksas nevar tieši vai netieši iekļaut iepriekš minēto atļauju turētāju piegādātās preces vai sniegtā pakalpojuma cenā un par tām nevar izrakstīt atsevišķu rēķinu, bet tās sedz minētie atļauju turētāji.

2. Atļauju turētāji saskaņā ar šo likumu nevar uz saviem līgumiskajiem klientiem pārnest speciālo ienākuma nodokli un nodokli sabiedrisko pakalpojumu sistēmām (turpmāk tekstā kopā – "speciālie nodokļi"), kuri tiem ir jāmaksā saskaņā ar 2008. gada Likumu Nr. LXVII par pilsētas apkures konkurētspēju un 2012. gada Likumu Nr. CLXVIII par nodokli par sabiedrisko pakalpojumu sistēmām (turpmāk tekstā kopā – "likumi par speciālajiem nodokļiem"). Līdz ar to speciālos nodokļus nevar tieši vai netieši iekļaut iepriekš minēto atļauju turētāju piegādātās preces vai sniegtā pakalpojuma cenā un par tiem nevar izrakstīt atsevišķu rēķinu. Nodokļu nasta gulstas uz pašiem nodokļu maksātājiem saskaņā ar likumiem par speciālajiem nodokļiem."

Likums par dabasgāzes piegādi

13 Saskaņā ar 2008. gada Likuma Nr. XL par dabasgāzes piegādi (turpmāk tekstā – "Likums par dabasgāzes piegādi") 103. pantu:

"[..]

4. Ražotāji un atļauju turētāji saskaņā ar šo likumu uz saviem līgumiskajiem klientiem nevar pārnest speciālo ienākuma nodokli un nodokli par sabiedrisko pakalpojumu sistēmām (turpmāk tekstā kopā – "speciālie nodokļi"), kuri tiem ir jāmaksā saskaņā ar 2008. gada Likumu Nr. LXVII par pilsētas apkures konkurētspēju un 2012. gada Likumu Nr. CLXVIII par nodokli par sabiedrisko pakalpojumu sistēmām (turpmāk tekstā kopā – "likumi par speciālajiem nodokļiem"). Līdz ar to speciālos nodokļus nevar tieši vai netieši iekļaut iepriekš minēto ražotāju un atļauju turētāju piegādātās preces vai sniegtā pakalpojuma cenā un par tiem nevar izrakstīt atsevišķu rēķinu. Nodokļu nasta gulstas uz pašiem nodokļu maksātājiem saskaņā ar likumiem par speciālajiem nodokļiem.

4.a Rēķinu izrakstīšanā ražotāji un atļauju turētāji saskaņā ar šo likumu uz saviem līgumiskajiem klientiem nevar pārnest izmaksas saistībā ar finanšu darījumu nodokli (turpmāk tekstā – "darījumu izmaksas"), kurš tiem ir jāmaksā saskaņā ar 2012. gada Likumu Nr. CXVI par finanšu darījumu nodokli. Līdz ar to darījuma izmaksas nevar tieši vai netieši iekļaut iepriekš minēto ražotāju un atļauju turētāju piegādātās preces vai sniegtā pakalpojuma cenā un par tām nevar izrakstīt atsevišķu rēķinu, bet tās sedz paši minētie ražotāji un atļauju turētāji.

[..]"

Likums, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus

14 2016. gada Likuma Nr. LIX, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus (turpmāk tekstā – "Likums, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus"), 7. pantā ir noteikts:

"Elektroenerģijas likumu daļā ar virsrakstu "Iestādes vispārīgie procesuālie noteikumi" aiz 168. panta papildina ar šādu 168.A pantu:

"168.A pants

1) Saistībā ar lietošanas maksu, atlīdzību par pakalpojumiem, ko tirgotājs sniedz, piemērojot īpašus tarifus, un maksu par pieslēgumu noteikšanas kārtību par klientu tiek uzskatīts vienīgi attiecīgās sistēmas atļaujas turētājs.

2) 15 dienu laikā pēc tam, kad ir paziņots Iestādes lēmums, ar ko nosaka lietošanas maksas, atlīdzību par pakalpojumiem, ko tirgotājs sniedz, piemērojot īpašus tarifus, un maksas par pieslēgumu, attiecīgais klients var vērsties kompetentajā administratīvajā tiesā ar lūgumu pārbaudīt minēto lēmumu tiesā no tā tiesiskuma viedokļa, ceļot prasību pret Iestādi.

3) Lūgums par lēmuma, ar ko nosaka lietošanas maksas, atlīdzību par pakalpojumiem, ko tirgotājs sniedz, piemērojot īpašus tarifus, un maksas par pieslēgumu, pārbaudi tiesā, ir ārkārtas prasība, un tiesa, kurā šī prasība ir celta, lemj ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc minētā lūguma iesniegšanas.

[..]"

15 Likuma, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus, 23. pantā ir paredzēts:

"Likumu par dabasgāzes piegādi pirms virsraksta "Starptautiskā sadarbība un attiecības ar Eiropas Savienības iestādēm" papildina ar šādu 129.A pantu:

"129.A pants

[..]

4) 15 dienu laikā pēc tam, kad ir paziņots Iestādes lēmums, ar ko nosaka lietošanas maksas, atlīdzību par pakalpojumiem, ko sistēmas operators sniedz, piemērojot īpašus tarifus, un maksas par pieslēgumu, attiecīgais klients var vērsties kompetentajā administratīvajā tiesā ar lūgumu pārbaudīt minēto lēmumu tiesā no tā tiesiskuma viedokļa, ceļot prasību pret Iestādi.

5) Lūgums par lēmuma, ar ko nosaka lietošanas maksas, atlīdzību par pakalpojumiem, ko sistēmas operators sniedz, piemērojot īpašus tarifus, un maksas par pieslēgumu, pārbaudi tiesā ir ārkārtas prasība, un tiesa, kurā ir celta šī prasība, lemj ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc minētā lūguma iesniegšanas.

[..]"

16 Likuma, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus, 29. panta 2. punktā ir noteikts:

"2013. gada Likuma Nr. XXII, ar ko izveido Ungārijas enerģētikas nozares un sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas iestādi, 12. pantu papildina ar šādu n) un o) punktu:

"[Iestādes priekšsēdētājs]

n) pieņem lēmumu, ar kuru nosaka elektroenerģijas sistēmas lietošanas maksas un maksas par pieslēgumu elektroenerģijas sistēmai, kā arī atlīdzību par pakalpojumiem, ko tirgotājs sniedz, piemērojot īpašus tarifus, atkarībā no atļaujas turētāja vai lietotāja vajadzībām, un atlīdzību par pakalpojumiem, ko tirgotājs sniedz, piemērojot īpašus tarifus, ja klients izbeidz līgumu;

o) pieņem lēmumu, ar ko nosaka dabasgāzes sistēmas lietošanas tarifus un tarifus par pieslēgumu dabasgāzes sistēmai, kā arī atlīdzību par pakalpojumiem, ko sistēmas operatori sniedz, piemērojot īpašus tarifus, atkarībā no atļaujas turētāja vai lietotāja vajadzībām, un atlīdzību par pakalpojumiem, ko sistēmas operatori sniedz, piemērojot īpašus tarifus, ja lietotājs izbeidz līgumu.""

Likums, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus

17 Ar 2016. gada Likuma Nr. CLXXXIII, ar kuru cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus (turpmāk tekstā – "Likums, ar kuru cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus"), 6. panta 4. punktu atceļ Elektroenerģijas likuma 168.A pantu, un ar tā 12. panta 3. punktu ir atcelts Likuma par dabasgāzes piegādi 129.A panta 2.–7. punkts.

18 Likuma, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus, 4. pantā ir noteikts:

"[Elektroenerģijas likumu] pirms virsraksta "Spēkā stāšanās noteikumi" papildina ar šādu 178.U pantu:

"178.U pants

1. Pirmo reizi no 2017. gada 1. janvāra maksājamo tarifu noteikšanai ir jāpiemēro šī likuma 143. panta 5. punktā, 146. panta 4. punktā un 146.A panta 3. punktā paredzētie noteikumi, kas grozīti ar [likumu, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus].

2. Lēmumi, kas publicēti, pamatojoties uz šī likuma 143. panta 5. punktu, 146. panta 4. punktu un 146.A panta 3. punktu, kuri ir grozīti ar [Likumu, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus], nestājas spēkā.

3. Ja lēmums, kas publicēts, pamatojoties uz šī likuma 143. panta 5. punktu, 146. panta 4. punktu un 146.A panta 3. punktu, kuri ir grozīti ar [Likumu, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus], tiek pārbaudīts procedūrā tiesā brīdī, kad stājas spēkā [Likums, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus], tiesa, kurā ir celta prasība, izbeidz šo procedūru.

4. Administratīvajām un tiesas procedūrām arī ir jāpiemēro šī likuma normas, kas ir grozītas ar [Likumu, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus]."".

19 Likuma, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus, 10. pantā ir paredzēts:

"Likuma par dabasgāzes piegādi XVIII nodaļu papildina ar šādu 146.M pantu:

"146.M pants

1. Pirmo reizi no 2017. gada 1. janvāra maksājamo tarifu noteikšanai ir jāpiemēro šā likuma 104.B panta 4. punktā, 106. panta 3. punktā un 108. panta 2. punktā paredzētie noteikumi, kuri grozīti ar [Likumu, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus].

2. Lēmumi, kas publicēti, pamatojoties uz šī likuma 104.B panta 4. punktu, 106. panta 3. punktu un 108. panta 2. punktu, kuri ir grozīti ar [Likumu, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus], nestājas spēkā.

3. Ja lēmums, kas publicēts, pamatojoties uz šī likuma 104.B panta 4. punktu, 106. panta 3. punktu un 108. panta 2. punktu, kuri ir grozīti ar [Likumu, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus], tiek pārbaudīts procedūrā tiesā brīdī, kad stājas spēkā [Likums, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus], tiesa, kurā ir celta prasība, izbeidz šo procedūru.

4. Administratīvajām un tiesas procedūrām arī ir jāpiemēro šī likuma normas, kuras grozītas ar [Likumu, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus]."".

20 Likuma, ar ko cenu regulēšanas nolūkā groza atsevišķus enerģētikas nozares likumus, 13. pantā ir noteikts:

"2013. gada Likuma Nr. XXII, ar ko izveido Ungārijas enerģētikas nozares un sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas iestādi, 12. panta n) un o) punktā vārdus "pieņem lēmumu" aizstāj ar vārdiem "pieņem noteikumus"."

Pirmstiesas procedūra

21 2013. gada 15. jūlijā lietas materiālos "EU Pilot" Nr. 5366/13/ENER Komisija nosūtīja Ungārijai vairākus jautājumus par Direktīvu 2009/72 un 2009/73 transponēšanu un Regulu Nr. 715/2009 un Nr. 714/2009 piemērošanu, it īpaši attiecībā uz trešo personu piekļuves sistēmai nediskriminējošo raksturu, valsts regulatīvo iestāžu neatkarību, kompetenci un darbību, normām attiecībā uz maksām par piekļuvi sistēmām un pārrobežu piekļuvi sistēmu infrastruktūrām.

22 Valsts iestādes uz šiem jautājumiem atbildēja ar 2013. gada 23. oktobra un 11. decembra vēstulēm.

23 2015. gada 27. februārī Komisija, uzskatot, ka Ungārijas sniegtā atbilde nav kliedējusi tās šaubas par Ungārijas tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām un ka daudzos aspektos šie tiesību akti neatbilst iepriekš minētajām direktīvām un regulām, nosūtīja šai dalībvalstij brīdinājuma vēstuli.

24 Ungārija uz šo brīdinājuma vēstuli atbildēja ar 2015. gada 8. maija un 7. jūlija vēstulēm un papildināja sniegto informāciju ar 2015. gada 23. novembra un 17. decembra, kā arī 2016. gada 13. un 20. maija vēstulēm. Savai 2016. gada 19. jūlija papildu atbildei šī dalībvalsts pievienoja Likuma, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus, tekstu.

25 Komisija, uzskatīdama, ka pasākumi, par kuriem Ungārijas iestādes paziņoja, atbildot uz minēto brīdinājuma vēstuli, nav atrisinājuši visas brīdinājuma vēstulē konstatētās problēmas, 2016. gada 9. decembrī nosūtīja Ungārijai argumentētu atzinumu, konstatējot, ka šī dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir saistoši saskaņā ar Direktīvas 2009/73 41. panta 6. punktu, Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktu un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktu.

26 Ungārija uz šo argumentēto atzinumu atbildēja ar 2017. gada 8. februāra vēstuli.

27 Izvērtējusi šo atbildi, Komisija uzskatīja, ka konstatētās problēmas ir atrisinātas. Tomēr, ņemot vērā pa to laiku ar Likumu, ar ko cenu regulēšanas nolūkā ir grozīti atsevišķi enerģētikas nozares likumi, veiktos grozījumus attiecīgajā tiesiskajā regulējumā, Komisija uzskatīja, ka Ungārija, neizveidojot atbilstošu mehānismu, lai nodrošinātu tiesības apstrīdēt valsts regulatīvās iestādes lēmumus Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punkta un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punkta izpratnē, nav izpildījusi savus pienākumus. 2017. gada 28. aprīlī Komisija šai dalībvalstij nosūtīja papildu argumentētu atzinumu.

28 Ar 2017. gada 28. jūnija vēstuli Ungārija atbildēja uz šo papildu argumentēto atzinumu, atsaucoties uz savu atbildi uz iepriekšējo argumentēto atzinumu, kurā tā bija norādījusi, ka pa to laiku tā grozījumus Likumā par dabasgāzes piegādi ir veikusi, ņemot vērā trešās "Enerģijas" paketes prasības, kas stājās spēkā 2016. gada 1. oktobrī un 22. decembrī, un ka tādējādi tā valsts regulatīvās iestādes pilnvaras ir noteikusi atbilstoši Direktīvas 2009/73 41. panta 6. punktam.

29 Uzskatīdama, ka Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir noteikti, pirmkārt, Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktā un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktā, kā arī, otrkārt, Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punktā un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punktā, Komisija cēla šo prasību.

Par prasību

Par pirmo pamatu – Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punkta un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punkta pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

30 Komisija apgalvo, pirmkārt, ka Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktā un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktā ir noteikts princips par piekļuves sistēmām tarifu orientēšanu atkarībā no tā, kādas izmaksas sedz to operatori, un šajās tiesību normās nav paredzēti ierobežojumi attiecībā uz izmaksām, kas ir jāņem vērā, nosakot maksas par piekļuvi sistēmām. Komisijas ieskatā, šajās tiesību normās ir noteikts, ka šīs maksas atspoguļo visas izmaksas, kas rodas šiem operatoriem, ja šīs izmaksas ir pārskatāmas un atbilst tāda efektīva sistēmas operatora izmaksām, kuram ir pielīdzināma struktūra, savukārt saskaņā ar Elektroenerģijas likuma 178.SZ panta 1. un 2. punktu un Likuma par dabasgāzes piegādi 103. panta 4. un 4.a punktu – kas liedz sistēmas operatoriem pārnest uz patērētājiem speciālā nodokļa par elektroenerģijas pārvades sistēmām summas, kā arī nodokli par finanšu darījumiem – valsts regulatīvajai iestādei, kad tā nosaka maksas par piekļuvi sistēmām, neļauj ņemt vērā izmaksas, kas attiecas uz šiem nodokļiem.

31 Otrkārt, Komisija apgalvo, ka aizliegums valsts regulatīvajai iestādei, kad tā nosaka maksas par piekļuvi sistēmām, ņemt vērā attiecīgās izmaksas, nav pamatots ne ar vienu objektīvu iemeslu. Proti, atbildē uz Komisijas informācijas pieprasījumu Ungārijas norādītais iemesls, proti, ka ar apstrīdētajām tiesību normām sasniedzamais mērķis ir samazināt galalietotāja maksātos tarifus par gāzi un elektroenerģiju, neesot atbilstošs.

32 Šajā ziņā Komisija norāda, ka, protams, Direktīvas 2009/72 3. panta 8. punktā un Direktīvas 2009/73 3. panta 4. punktā dalībvalstīm ir atļauts noteikt patērētāju aizsardzības pasākumus, it īpaši, lai cīnītos pret enerģētikas nabadzību. Tomēr tās to varot darīt tikai ar nosacījumu, ka šādi pasākumi netraucē tirgus normālai darbībai, kas it īpaši prasa, lai tiktu ievērots "princips par piekļuves sistēmām tarifu orientēšanu".

33 Treškārt, attiecībā uz Ungārijas argumentu, saskaņā ar kuru no Regulām Nr. 714/2009 un Nr. 715/2009 un Direktīvām 2009/72 un 2009/73 izrietot, ka valsts likumdevējam, pieņemot noteikumus par piekļuves sistēmām maksu noteikšanu, ir jāatrod pienācīgs līdzsvars starp sistēmas operatoru un patērētāju pretrunīgajām interesēm, Komisija norāda, ka ar "trešo enerģētikas paketi", kura pieņemta 2009. gada 13. jūlijā un kurā tostarp ir ietvertas Direktīvas 2009/72 un 2009/73, kā arī Regulas Nr. 714/2009 un 715/2009, dalībvalstīm nav atstāta rīcības brīvība. Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktā un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktā Savienības likumdevējs esot pilnībā ņēmis vērā sistēmas operatoru un patērētāju intereses. Tādējādi, ja maksas par piekļuvi sistēmām neatspoguļotu visas operatoru izmaksas, tās nesasniegtu saprātīgu līmeni.

34 Ceturtkārt, Komisija uzskata, ka – neatkarīgi no attiecīgā pasākuma ekonomiskajām sekām – ir pierādīts, ka Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kuri tai ir saistoši saskaņā ar Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktu un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktu. Līdz ar to neesot nepieciešams, lai Komisija pierādītu apstrīdēto tiesību aktu iedarbību.

35 Ungārija, atsaucoties uz 1983. gada 29. novembra spriedumu *Roussel Laboratoria* u.c. (181/82, EU:C:1983:352, 25. punkts), apgalvo, ka attiecīgie valsts tiesību akti ir tikuši pieņemti dalībvalstu nodokļu autonomijas ietvaros tiešo nodokļu jomā un ir piemērojami visiem sistēmas operatoriem vispārīgi un nediskriminējoši, ievērojot Tiesas judikatūru attiecībā uz diskriminācijas starp nodokļu maksātājiem aizliegumu. Ungārija uzskata, ka, nosakot maksas par piekļuvi tīkliem, nav nozīmes enerģijas piegādātāju darījumu nodoklim un ienākumu nodoklim.

36 Ungārija pārmet Komisijai, ka tā ir kļūdaini interpretējusi Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktu un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktu, jo tā neesot ņēmusi vērā ne tirgus īpatnības, ne cenu tiesiskā regulējuma mērķi un tvērumu.

37 Šajā ziņā Ungārija apgalvo, pirmkārt, ka sistēmu pārvaldība ir īpaša enerģētikas tirgus joma, kurā pastāv dabisks monopols, proti, elektroenerģijas pārvades sistēma un dabasgāzes pārvades sistēma. Tādējādi Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punkta un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punkta mērķi esot saglabāt maksas par piekļuvi šīm sistēmām zemā un taisnīgā līmenī un samazināt risku, ka šie operatori, kuriem ir monopols, ļaunprātīgi izmantos savu dominējošo stāvokli, tostarp nosakot pārmērīgus tarifus.

38 Otrkārt, Ungārija apgalvo, ka Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktā un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktā nav ietverti detalizēti noteikumi vai metodika attiecībā uz to izmaksu noteikšanu, kas ir jāņem vērā maksu noteikšanā. Šī dalībvalsts uzskata, ka no sistēmas, kas ir izveidota ar šīm regulām, kā arī ar Direktīvām 2009/72 un 2009/73, loģikas izriet, ka valsts likumdevējam minētajās regulās un direktīvās noteiktajās robežās ir jāizvērtē visu enerģētikas tirgus dalībnieku, tostarp patērētāju, intereses, kā arī sabiedrības intereses, it īpaši piegādes drošība un vides aizsardzība, un, pamatojoties uz šo vērtējumu, ir jāpieņem detalizētas valsts tiesību normas, kas atbilst Savienības tiesībām.

39 Attiecīgie valsts tiesību akti kalpojot sabiedrības interesēm saglabāt galapatērētāja maksātos tarifus par elektroenerģiju un dabasgāzi saprātīgā līmenī, saskaņā ar līdzsvaru, kas dalībvalstīm ir jānodrošina starp, no vienas puses, sistēmas operatoru interesēm panākt, lai maksas par piekļuvi sistēmām ietvertu visas radušās izmaksas un izdevumus un, no otras puses, patērētāju un citu sistēmas lietotāju interesēm panākt, lai šīs maksas paliktu taisnīgas.

40 Treškārt, Ungārija apgalvo, ka maksām par piekļuvi sistēmām atbilstoši Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktam un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktam ir pienācīgi jāatspoguļo sistēmas operatoru izmaksas. Tā uzsver, ka Komisija neapgalvo, ka attiecīgo valsts tiesību aktu dēļ maksas par piekļuvi sistēmām tiktu noteiktas tādā līmenī, kas apdraudētu sistēmas operatoru darbību vai sistēmu pienācīgu uzturēšanu.

41 Visbeidzot Ungārija norāda, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Komisijai ir jāpierāda, ka pastāv apgalvotā pienākumu neizpilde. Komisija neesot norādījusi iemeslus, kādēļ sistēmas operatoru peļņu Ungārijā nevar uzskatīt par piemērotu.

Tiesas vērtējums

42 Lai noskaidrotu, vai – kā apgalvo Komisija – Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktā un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktā ir paredzēts, ka visas izmaksas šo tiesību normu izpratnē, ieskaitot izmaksas, kas saistītas ar speciālo nodokli par enerģijas pārvades sistēmām un attiecīgo finanšu darījumu nodokli, valsts regulatīvajai iestādei noteikti ir jāņem vērā, nosakot maksas par piekļuvi sistēmām, ir jāņem vērā ne tikai šo abu tiesību normu formulējums, bet arī to konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā tās iekļaujas, mērķis (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2020. gada 3. marts, X (Eiropas apcietināšanas orderis – Abpusēja sodāmība), C-717/18, EU:C:2020:142, 21. punkts un tajā minētā judikatūra).

43 Pirmkārt, attiecībā uz Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punkta un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punkta formulējumu ir jākonstatē, ka tajos ir tikai vispārīgi norādītas izmaksas, kas ir jāņem vērā, nosakot maksas par piekļuvi sistēmām, un tajos nav precizēts, vai valsts regulatīvajai iestādei ir jāņem vērā "visas" šīs izmaksas.

44 Otrkārt, attiecībā uz kontekstu, kādā iekļaujas Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punkts un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punkts, ir jānorāda, ka šajās regulās ir noteiktas tikai dažas izmaksu kategorijas, kuras ir jāņem vērā, aprēķinot maksas par piekļuvi sistēmām. Tā tas it īpaši ir attiecībā uz izmaksām, kas ir saistītas ar Eiropas elektroenerģijas pārvades sistēmu operatoru darbībām, un šīm izmaksām ir jābūt saprātīgām un atbilstošām (Regulas Nr. 714/2009 11. pants un Regulas Nr. 715/2009 11. pants), un infrastruktūras investīciju izmaksām (Regulas Nr. 714/2009 14. panta 2. punkts).

45 Treškārt, attiecībā uz tiesiskā regulējuma, kurā ietilpst attiecīgās tiesību normas, sasniedzamajiem mērķiem no Regulas Nr. 714/2009 1. panta un Regulas Nr. 715/2009 1. panta izriet, ka ar šīm regulām ir paredzēts izveidot nediskriminējošus noteikumus piekļuvei elektroenerģijas un dabasgāzes pārvades sistēmām un atvieglot vairumtirdzniecības tirgu rašanos, kuri ir pārredzami, kuri darbojas normāli un kuriem ir augsts piegādes drošības līmenis.

46 Šie mērķi var tikt efektīvi sasniegti, un maksām par piekļuvi sistēmām nav jāatspoguļo visas izmaksas, kas faktiski radušās šo sistēmu operatoriem. Šīs maksas veicina šādu mērķu sasniegšanu, jo tām, pirmkārt, ir jābūt pārredzamām un tās bez diskriminācijas ir jāpiemēro visiem lietotājiem (Regulas Nr. 714/2009 16. apsvērums un 14. panta 1. punkts, kā arī Regulas Nr. 715/2009 7. apsvērums un 13. panta 1. punkts) un, otrkārt, tām ir jānodrošina atbilstošs rentabilitātes līmenis, kas ļauj operatoriem veikt ieguldījumus, kuri vajadzīgi elektroenerģijas un dabasgāzes pārvades sistēmu dzīvotspējai (Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. un 2. punkts, kā arī Regulas Nr. 715/2009 8. apsvērums un 13. pants).

47 No iepriekš minētā izriet, ka nevar piekrist Komisijas veiktajai interpretācijai, saskaņā ar kuru Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punktā un Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punktā ir noteikts, ka visas izmaksas šo tiesību normu izpratnē, ieskaitot tās, kas ir saistītas ar speciālo nodokli par enerģijas pārvades sistēmām un nodokli par attiecīgajiem finanšu darījumiem, valsts regulatīvajai iestādei noteikti ir jāņem vērā, nosakot maksas par piekļuvi tīkliem.

48 Šo secinājumu neatspēko Komisijas arguments, saskaņā ar kuru, ja sistēmas operatori nevar pārnest ar speciālo nodokli par enerģijas pārvades sistēmām un nodokli par finanšu darījumiem saistītās izmaksas, to peļņa nesasniegs saprātīgu līmeni. Proti, piekļuves sistēmām maksu līmenis netiek noteikts, vienīgi pamatojoties uz izmaksām, kas rodas sistēmas operatoriem.

49 Tādējādi, pirmām kārtām, no Regulas Nr. 714/2009 14. panta 1. punkta un Direktīvas 2009/72 37. panta 6. punkta a) apakšpunkta, lasot tos kopsakarā, kā arī no Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punkta un Direktīvas 2009/73 41. panta 6. punkta a) apakšpunkta, lasot tos kopsakarā, izriet, ka šo maksu līmenis ir jānosaka, ņemot vērā arī ieguldījumus, kas vajadzīgi elektroenerģijas un dabasgāzes pārvades sistēmu dzīvotspējai.

50 Otrām kārtām, saskaņā ar Direktīvas 2009/72 37. panta 8. punktu un Direktīvas 2009/73 41. panta 8. punktu, nosakot maksas par piekļuvi sistēmām, valsts regulatīvās iestādes var paredzēt atbilstošus stimulējošus pasākumus gan īsterminā, gan ilgterminā, lai mudinātu sistēmas operatorus uzlabot savu darbību, veicinātu tirgus integrāciju un piegādes drošību, kā arī atbalstītu saistītās izpētes darbības.

51 Trešām kārtām, no Regulas Nr. 714/2009 14. apsvēruma un 14. panta 2. un 3. punkta, tos lasot kopsakarā, izriet, ka maksu par piekļuvi elektroenerģijas pārvades sistēmām līmenim ir jāatspoguļo ieguldījumu infrastruktūrā izmaksas un līdzsvars starp ražošanu un patēriņu attiecīgajā reģionā. Šajā nolūkā ir jāņem vērā arī izraisītie sistēmas zaudējumi un pārslodze, kā arī maksājumi, kas izriet no kompensācijas mehānisma starp sistēmas operatoriem un faktiski veiktajiem maksājumiem, kuri tiek novērtēti, pamatojoties uz iepriekšējiem periodiem.

52 Visbeidzot, no Regulas Nr. 715/2009 13. panta 1. punkta, lasot to kopsakarā ar tās 7. un 8. apsvērumu, izriet, ka maksu par piekļuvi dabasgāzes pārvades sistēmām līmenim ir jāietver atbilstošs ienesīgums no ieguldījumiem un stimuliem jaunas infrastruktūras būvniecībai un attiecīgā gadījumā ir jāņem vērā arī regulatīvo iestāžu veiktās tarifu salīdzinošās analīzes.

53 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, Komisijas izvirzītais pirmais iebildums ir jānoraida kā nepamatots.

Par otro pamatu – Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punkta un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punkta pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

54 Komisija apgalvo – tā kā Ungārija nav noteikusi atbilstošu mehānismu, lai nodrošinātu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību pret valsts regulatīvās iestādes lēmumiem šo tiesību normu izpratnē, tā nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir saistoši saskaņā ar Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punktu un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punktu. Komisijas ieskatā, šādas tiesības celt prasību izriet no efektīvas tiesiskās aizsardzības principa, kas ir Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantā nostiprināts vispārējs Savienības tiesību princips.

55 Komisija norāda, pirmkārt, ka tiesības celt prasību administratīvajā tiesā par valsts regulatīvās administratīvās iestādes lēmumiem, kas minētas Elektroenerģijas likuma 168. panta 10. punktā un Likuma par dabasgāzes piegādi 129. pantā, neattiecas uz noteikumiem, ar kuriem šī iestāde nosaka maksas par piekļuvi sistēmām. Šie noteikumi esot apstrīdami tikai *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa, Ungārija), iesniedzot sūdzību par neatbilstību konstitūcijai saskaņā ar 2011. gada Likuma Nr. CLI par Konstitucionālo tiesu 26. pantu. Neesot paredzēts neviens cits tiesību aizsardzības līdzeklis, lai apstrīdētu šos noteikumus. Turklāt saskaņā ar šī likuma 29. pantu *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa) izskatot tikai sūdzības par neatbilstību konstitūcijai, "kas attiecas uz konstitucionālu pamatjautājumu".

56 Turklāt Komisija atgādina, ka Direktīvas 2009/72 un 2009/73 pastiprināja valsts regulatīvo iestāžu lomu, nosakot stingrākas prasības attiecībā uz publisko un privāto iestāžu neatkarību un nosakot tām jaunas kompetences, kas tām ļauj pieņemt juridiski saistošus lēmumus vairākās jomās. Šīs direktīvas esot līdzsvarojušas šo iestāžu pieaugošo neatkarību un kompetenci ar noteikumiem par to atbildību, no kuriem Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punktam un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punktam ir būtiskākā nozīme.

57 Otrkārt, atsaucoties uz 2003. gada 22. maija spriedumu *Connect Austria* (C-462/99, EU:C:2003:297, 37. punkts), Komisija apgalvo, ka Tiesa lietā, kas attiecas uz tiesību normu, kura ir analoga Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punktam un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punktam, proti, Padomes Direktīvas 90/387/EEK (1990. gada 28. jūnijs) par telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanu, ieviešot atvērtu telekomunikāciju tīklu (OV 1990, L 192, 1. lpp.), 5.a panta 3. punktu, jau ir nospriedusi, ka tiesības celt prasību konstitucionālā tiesā, ko var celt tikai par konstitucionālā likuma vai starptautiska līguma pārkāpumiem, nevar tikt uzskatītas par adekvātu mehānismu attiecīgās tiesību normas izpratnē.

58 Visbeidzot Komisija uzsver, ka atbildē uz brīdinājuma vēstuli Ungārija ir atzinusi nepieciešamību labot šo situāciju un pēc tam 2016. gadā pieņēmusi Likumu, ar ko saskaņošanas nolūkā groza enerģētikas nozares likumus. Saskaņā ar šo likumu valsts regulatīvā iestāde ar noteikumiem paredzot tikai maksu noteikšanas principus un kārtību, savukārt maksas pašas par sevi nosakot ar individuāliem lēmumiem, kas padara iespējamu šo lēmumu pilnīgu pārbaudi tiesā. Tomēr saskaņā ar vēlāku likumu, kas arī tika

pieņemts 2016. gadā un ar ko cenu regulēšanas nolūkā tika grozīti daži enerģētikas nozares likumi, tagad maksas pašas par sevi esot noteiktas valsts regulatīvās iestādes noteikumos un šī iemesla dēļ par tām prasību varot celt tikai *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa).

59 Ungārija apgalvo, ka spēkā esošie valsts tiesību akti, ciktāl tajos ir paredzēta iespēja valsts regulatīvās iestādes noteikumus apstrīdēt *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa), ir saderīgi ar Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punktu un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punktu. Proti, lai noteiktu maksas par piekļuvi sistēmām, esot jāpieņem noteikumi, nevis individuāls administratīvs akts.

60 Ungārija precizē, ka *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa) veiktā pārbaude attiecas tikai uz konstitucionāla rakstura jautājumiem, kas šai tiesai ir jāizskata, un uz jautājumiem, kurus tā ar noteiktiem nosacījumiem var izskatīt pēc savas ierosmes.

Tiesas vērtējums

61 Vispirms jānorāda, ka Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punktā un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums valsts līmenī izveidot atbilstošus mehānismus, kas ļautu pusei, kurai ar regulatīvās iestādes lēmumu ir nodarīts kaitējums, vērsties no iesaistītajām pusēm un valdības neatkarīgā iestādē. Šāda prasība izriet no efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principa, kas ir Savienības tiesību vispārējais princips, kurš izriet no visām dalībvalstīm kopējām konstitucionālajām tradīcijām un ir nostiprināts Hartas 47. pantā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 8. decembris, *Chalkor*/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 52. punkts).

62 Ja attiecīgajā jautājumā nav Savienības tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka kompetentās tiesas un jāparedz procesuālās normas attiecībā uz prasībām, kas tiek celtas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1976. gada 16. decembris, *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral*, 33/76, EU:C:1976:188, 5. punkts, kā arī 2007. gada 13. marts, *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 39. punkts), tomēr neaizskarot tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 19. marts, *E.On Földgáz Trade*, C-510/13, EU:C:2015:189, 50. punkts, kā arī 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība), C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 115. punkts).

63 Ar Ungārijas tiesību aktiem Elektroenerģijas likuma 168. panta 10. punktā un Likuma par dabasgāzes piegādi 129. pantā, protams, ir ieviestas valsts regulatīvās iestādes lēmumu vispārējas pārsūdzības tiesības administratīvajā tiesā. Tomēr attiecībā uz maksu par piekļuvi sistēmām – kas ir jāsedz ar garantiju, kura paredzēta Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punktā un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punktā, – noteikšanu noteikumos, ir jākonstatē, ka par šādu noteikšanu, tā kā tā ir īstenota noteikumu formā, sūdzību, "kas attiecas uz konstitucionālu pamatjautājumu", atbilstoši 2011. gada likuma Nr. CLI par Konstitucionālo tiesu 29. pantam var iesniegt tikai *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa).

64 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru attiecībā uz tiesībām piekļūt tiesai, lai šāda iestāde varētu atbilstoši Hartas 47. pantam taisīt spriedumu par tiesībām un pienākumiem, kas izriet no Savienības tiesībām, tās kompetencē ir jābūt iespējai iztirzāt visus ar tajā izskatāmo strīdu saistītos faktu un tiesību jautājumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 6. novembris, *Otis* u.c., C-199/11, EU:C:2012:684, 48. un 49. punkts).

65 Ņemot vērā iepriekš minēto, Ungārijas tiesību aktos paredzētā prasības celšana *Alkotmánybíróság* (Konstitucionālā tiesa) par valsts regulatīvās iestādes noteikumiem, ar kuriem ir noteiktas maksas par piekļuvi sistēmām, ciktāl attiecībā uz to ir paredzēta tikai atsevišķu konstitucionālo tiesību elementu ievērošanas pārbaude, nevar tikt uzskatīta par tādu, kas veido atbilstošu mehānismu Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punkta un Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punkta izpratnē.

66 Līdz ar to ir jāapmierina Komisijas otrais iebildums, ciktāl tas attiecas uz ierobežotajām iespējām tiesā apstrīdēt valsts regulatīvās iestādes noteikumus, ar kuriem ir noteiktas maksas par piekļuvi sistēmām.

67 Ievērojot visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka:

– nenodrošinot efektīvas tiesības celt prasību par valsts regulatīvās iestādes noteikumiem, ar kuriem ir noteiktas maksas par piekļuvi sistēmām, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kuri tai ir saistoši saskaņā ar Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punktu, kā arī Direktīvas 2009/73 41. panta 17. punktu, un

– prasība pārējā daļā ir jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

68 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 3. punktam, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši. Tā kā lietas dalībnieku prasības ir apmierināmas tikai daļēji, katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

1) Nenodrošinot efektīvas tiesības celt prasību par valsts regulatīvās iestādes noteikumiem, ar kuriem ir noteiktas maksas par piekļuvi sistēmām, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kuri tai ir saistoši saskaņā ar 37. panta 17. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu, kā arī 41. panta 17. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu.

2) Prasību pārējā daļā noraidīt.

3) Eiropas Komisija un Ungārija sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

[Paraksti]